

Akaan kaupungin
osallisuussuunnitelma

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO.....	2
ALUKSI.....	3
1. OSALLISUUDEN PERIAATTEET	3
1.1 Kuntastrategia osallisuuden taustalla	3
1.2 Mitä osallisuus on?	4
1.3 Osallistamisen menetelmät.....	4
1.4 Osallistamisen menetelmät Akaan kaupungilla.....	5
2. YMPÄRISTÖN SUUNNITTELU	6
2.1 Kaavoitus.....	6
2.2 Yleiset alueet	7
3. SIDOSRYHMIEN OSALLISTAMINEN	8
3.1 Kirjastot.....	8
3.2 Kulttuuri ja taide.....	9
3.3 Liikuntapalvelut.....	9
3.4 Lasten ja perheiden osallisuus.....	10
3.5 Nuorten osallisuus.....	11
3.6 Ikäihmiset ja erityisryhmät.....	11
3.7 Yrittäjät.....	12
3.8 Yhdistykset ja seurat.....	12
4. PÄÄTÖKSENTEKO	12
4.1 Muodollinen vaikuttaminen	12
4.2 Päätöksenteon seuraaminen.....	13
4.3 Vaikuttamistoimielimet.....	14
5. VASTUUNJAKO JA ARVIOINTI	14
5.1 Kuka sidosryhmiä osallistaa?	14
5.2 Osallisuuden arviointi ja seuranta.....	15
LIITE 1. OSALLISTUMISEN MUISTILISTA.....	15

ALUKSI

Kaupungin osallisuussuunnitelman päivittäminen aloitettiin keväällä 2024. Asiakirjan päivittämisen taustalla vaikuttaa tarve luoda asiakirja, joka asettaa osallistamiselle selkeämmät raamit ja ohjaa osallisuutta tavoiteltuun suuntaan.

Päivittäminen aloitettiin kaupungin esihenkilöille pidetyllä työpajalla, jossa kartoitettiin osallisuuden nykytilaa. Esihenkilöt kuvasivat sitä, miten kuntalaisia tällä hetkellä osallistetaan, sekä sitä, millaisia kehittämistarpeita ja haasteita osallistamiseen liittyy. Syksyllä 2024 järjestettiin kaksi kyselyä, joista toinen oli suunnattu nuorille ja toinen oli avoin kaikille. Kyselyiden avulla kartoitettiin niitä keinoja, joilla kuntalaiset haluavat osallistua kaupungin toimintaan. Lisäksi kyselyssä sai jättää kaupungille avointa palautetta. Kyselyihin saatiin yhteensä 380 vastausta. Kyselyn tulokset ovat ohjanneet tämän asiakirjan valmistelua.

Osallisuussuunnitelman tarkoituksena on kuvata kuntalaisille niitä keinoja, joita kaupunki käyttää kuntalaisten ja muiden sidosryhmien osallistamiseen. Asiakirja sanoittaa kuntalaisten roolin kaupungin toiminnassa ja kehittämisessä. Lisäksi asiakirja toimii kaupungin henkilöstön työvälineenä, kuvaten ne keinot, joita he voivat käyttää kuntalaisten osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksien luomiseen. Asiakirjan tavoitteena on asettaa kaupungin osallisuustyölle selkeät raamit, mikä mahdollistaa kuntalaisten tuloksellisen osallistamisen sekä osallisuustyön jälkikäteisen arvioinnin.

Alati muuttuvassa toimintaympäristössä osallisuussuunnitelmaa tulee tarvittaessa päivittää. Osallisuussuunnitelman toteutumista sekä päivittämistarvetta arvioidaan strategian arvioinnin yhteydessä.

Tässä asiakirjassa kuvataan ne kanavat, joissa kaupunki viestii kuntalaisille ajankohtaisista kaupungin tapahtumista ja muusta toiminnasta. Kaupungin viestinnän periaatteet ovat kuvattuna tarkemmin kaupungin viestintäohjeessa.

1. OSALLISUUDEN PERIAATTEET

1.1 Kuntastrategia osallisuuden taustalla

Osallisuussuunnitelman taustalla vaikuttaa Akaan kaupungin strategia "Sujuvan arjen Akaa", jonka valtuusto on hyväksynyt kesäkuussa 2022. Strategiassa kaupungin arvoiksi on nimetty asukaskeskeisyys, yhteisöllisyys, turvallisuus ja rohkeus. Akaan kaupunki haluaa strategiansa mukaisesti olla helposti saavutettavissa ja pitää huolta asukkaistaan. Tämä edellyttää kuntalaisten ja palveluiden käyttäjien mielipiteiden ja näkökantojen kuulemista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Osallistamisen tarkoituksena on hyödyntää kuntalaisten eli asukkaiden ja yhteisöjen osaamista ja asiantuntemusta palveluiden kehittämisessä. Osallisuussuunnitelmassa kuvataan, kuinka osallisuutta toteutetaan yhteisöllisyyteen ja asiakaslähtöisyyteen perustuen. Suunnitelma toimii työntekijöiden ja päättäjien työkalupakkina, josta löytyy ehdotuksia käytettäväksi osallistamismenetelmäksi eri tilanteissa.

1.2 Mitä osallisuus on?

Osallisuus voidaan määritellä kuulumiseksi johonkin yksilölle itselleen merkitykselliseen ryhmään. Tällöin osallisuus voi ilmetä esimerkiksi mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään. Julkisilla toimijoilla on tärkeä rooli yksilöiden osallistamisessa. (THL 2023.) Kuntalain § 22 edellyttää kuntia huolehtimaan kuntalaistensa osallisuudesta. Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kuntien valtuustot on velvoitettu pitämään huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. (Kuntalaki 410/2015.)

Kaupungin näkökulmasta osallisuus onkin vahvasti yhteydessä vaikuttamiseen. Sen lisäksi, että kuntalaisia halutaan osallistaa kunnan toimintaan, tulee heille myös tarjota aitoja mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Siten osallisuus on sekä mukana olemista, että kuulluksi tulemistä. Kuntalaisten osallisuus tuo kunnalle lisäarvoa, sillä kuntalaiset ovat palveluiden käyttäjinä myös tärkeitä kokemusasiantuntijoita. Osallistaminen ei ole kaupungin muusta toiminnasta irrallista, vaan kytkeytyy kaikkeen kaupungin toimintaan. Kuntalaisia pyritään osallistamaan jo asioiden valmisteluvaiheessa.

1.3 Osallistamisen menetelmät

Kuntalaisten osallistamiseen on luotu lukuisia erilaisia menetelmiä, joita kaupunki pyrkii hyödyntämään monipuolisesti toiminnassaan. Erilaisten menetelmien hyödyntämisellä pyritään turvaamaan kuntalaisten kokonaisvaltainen osallisuus kaupungin toiminnassa ja kehittämisessä.

Kuntaliitto (Piipponen ja Pekola-Sjöblom, 2019) hyödyntää tarkastelussaan osallisuuden neljää muotoa:

Tieto-osallisuus

“Kunta tuottaa riittävästi, selkeästi ja monikanavaisesti tietoa palveluista ja osallistumismahdollisuuksista. Asiakas/asukas saa ja hänellä on oikeus saada tietoa palveluista ja osallistumismahdollisuuksista sekä tuottaa niistä tietoa.”

Suunnitteluosallisuus

“Kunta tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia tapoja osallistua toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Asukas/asiakas osallistuu itseään ja lähiympäristöään koskevaan toiminnan ja palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.”

Päätöksenteko-osallisuus

“Kunta tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia mahdollisuuksia osallistua päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon. Asukas/asiakas osallistuu itseään ja lähiympäristöään ja palveluja koskevaan päätöksentekoon.”

Toimintaosallisuus

“Kunta tukee ja mahdollistaa konkreettisen osallistumisen. Asukas/asiakas osallistuu konkreettisesti toimintaan omassa lähiympäristössään ja osallistuu palveluiden tuottamiseen eri tavoin.”

Lähteet: Piipponen, S-L. ja Pekola-Sjöblom, M. (2019). Osallistaako kunta, osallistuuko kuntalainen? Kuntaliiton julkaisusarja 3/2019. Helsinki: Kuntaliitto; Laiho et al. 2000, 77–78; VNS 3/2002 vp

1.4 Osallistamisen menetelmät Akaan kaupungilla

Oheiseen taulukkoon on koottuna Akaassa käytössä olevia osallistamisen menetelmiä, jaoteltuna edellä kuvattuihin neljään osallisuuden muotoon. Osa menetelmistä toteuttaa useampaa osallisuuden muotoa.

Taulukossa on sekä menetelmiä, joita kaupunki hyödyntää, että menetelmiä, joita kuntalaiset voivat hyödyntää omaehtoisesti. Taulukko ei ole tyhjentävä, vaan kaupungin toiminnassa ja kuntalaisten omaehtoisessa toiminnassa voidaan hyödyntää myös muita osallistamisen menetelmiä. Kaupunki kannustaakin sekä henkilöstöä, että kuntalaisia kehittämään osallisuutta ja hyödyntämään yhä uusia tapoja osallisuuden vahvistamiseksi. Taulukon toivotaan hyödyttävän sekä kaupungin henkilöstöä, että kuntalaisia, kun pohditaan miten kaupungin toimintaan voi osallistua.

Tieto-osallisuus	Suunnitteluosallisuus
Julkiset päätökset	Kyselyt
Valtuuston kokousten live-lähetys	Lausuntopyynnöt
Kaupungin internet-sivut	Raadit ja työpajat
Kaupungin some-kanavat	Asukas- ja kuntalaistilaisuudet
Kuulutukset	Kuntalaisadressit ja kannattajakortit
Lehti-ilmoitukset	Yhteistyöryhmät
Palvelujen käyttäjien opastus	Yhteistyö yli kunta- ja sektorirajojen
Vanhempainillat	Yhdistysillat
Yläkouluun siirtymis –palaverit	Seuraparlamentti

Päätöksenteko-osallisuus	Toimintaosallisuus
Vaaleissa äänestäminen	Vapaaehtoistoiminta
Luottamustehtävissä toimiminen	Talkootoiminta
Vaikuttamistoimielimien toiminta	Kaupungin tapahtumat
Muutoksenhaku kaupungin päätöksiin	Yhdistystoiminta
Kuntalaisaloitteet	Kaupungin palautekanavat
Valtuustoaloitteet	Kaupungin vikailmoituskanava
Päätösten ennakkovaikutusten arviointi	Kaupungin tilojen vuokraaminen
	Asiointi kaupungin neuvonnassa
	Kommentoiminen kaupungin some-kanavissa
	Yrittäjätilaisuudet ja muut sidosryhmätilaisuudet
	Yhteydenpito kaupungin työntekijöihin
	Yhteydenpito kaupungin luottamushenkilöihin
	Kaupungin työntekijöiden tapaaminen turuilla ja toreilla
	Oppilas-/opiskelijakuntatoiminta
	Vanhempainyhdistys
	Vanhempaintoimikunnat
	Koulujen juhlat ja tapahtumat
	Kampanjat

2. YMPÄRISTÖN SUUNNITTELU

2.1 Kaavoitus

Kaavoittamisprosessiin kuuluu lakisääteistä kuntalaisten osallistamista, jota ohjataan alueidenkäyttölaissa (MRL nimi muuttui 1.1.2025 alueidenkäyttölaiksi). Osallistaminen on lain mukaan keskeistä ja sen tarkoitus on lisätä asukkaiden tietoisuutta käynnissä olevista hankkeista sekä vähentää valituksia. Tavoitteena on turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa. Alueidenkäyttölaki velvoittaa kaavaa valmisteltaessa olemaan vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Vuorovaikutuksen lisäksi kaavoituksesta on tiedotettava sillä tavoin, että niillä,

joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen. Lakisääteisen tiedottamisen ja asiakirjojen julkisen nähtävillä pidon lisäksi, kaupunki voi osallistaa kuntalaisia myös muilla tarpeelliseksi katsomillaan keinoilla, kuten asukastilaisuuksien tai kyselyiden kautta.

Alueidenkäyttölaissa esitetään osallistamisen vähimmäistaso ja tiedottamisvelvoitteet kaavaprosessin eri vaiheissa. Alueidenkäyttölaki edellyttää, että kunnassa laaditaan vähintään kerran vuodessa katsaus vireillä olevista sekä lähiaikoina vireille tulevista kaava-asioista. Laki edellyttää myös, että kaavoituskatsauksesta tiedotetaan sen tarkoituksen kannalta sopivalla tavalla. Akaassa kaavoituskatsauksesta tiedotetaan kaupungin kuulutuksissa sekä lehtikuulutuksella Akaan Seudussa. Lisäksi asiakirjat ovat nähtävillä kaavoituksen internet-sivuilla ja fyysisinä kappaleina sekä Toijalan että Viialan kirjastoissa.

Kaavoituksen alkaessa laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma, joka kulkee kaavahankkeen mukana koko kaavoitusprosessin ajan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetään kyseisessä kaavaprosessissa käytettävät osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät, arvioitu aikataulu, kaavoituksen arvioidut vaikutukset sekä laadittavat selvitykset. Suunnitelmaa päivitetään kaavaprosessin edetessä tarpeen mukaan.

Kaavoituksen vireille tulosta on ilmoitettava siten, että kaikilla osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista, aikataulusta, osallisuus- ja arviointisuunnitelmasta sekä vaikuttamismahdollisuuksista kaavaprosessin eri vaiheissa. Vireilletulokuulutus tehdään kaupungin virallisiin kuulutuksiin, infonäytöille, Akaan Seutu -lehteen sekä kaavoituksen kotisivuille ja sosiaalisen median kanaviin. Lisäksi kaavan vireilletulosta toimitetaan suunnittelualueen maanomistajille tiedote ja lähetetään lausuntopyynnöt viranomaistahoille. Kaavaluonnoksen aineisto sekä kaavaehdotusaineisto kuulutetaan nähtäville vastaavalla tavalla kuin vireilletulovaiheessakin. Lain mukaan kaavaehdotus tulee asettaa julkisesti nähtäville. Tällöin kuntalaisilla ja muilla osallisilla on mahdollisuus esittää mielipiteensä jättämällä muistutus asiasta.

Akaan kaupungin internet-sivuilla on "Maankäyttö ja kaavoitus" -osio, johon on koottu ajankohtaista tietoa kaavaprosessista, meneillään olevista hankkeista ja niiden vaiheista. Lisäksi kaupungin sivuilta löytyy kaavoitustyön aikana syntyneet dokumentit selvityksistä sekä itse kaava-asiakirjat. Myös kaavoituksesta vastaavien henkilöiden yhteystiedot löytyvät kaupungin sivuilta. Sivulla voit seurata kaupungilla käynnissä olevia kaavoitusprosesseja. Kaavoitus tiedottaa aktiivisesti myös ajankohtaisista asioista sosiaalisen median kanavillaan Instagramissa sekä Facebookissa.

2.2 Yleiset alueet

Tiet ja katualueet ovat merkittävässä roolissa kuntalaisten jokapäiväisessä liikkumisessa kaupungin alueella. Kuntalaisten liikkumiseen vaikuttavat muun muassa teiden kunto, valaisu ja säänmukaiset toimet kuten auraus ja hiekotus. Kaupungin alueella sijaitsee myös useita virkistysalueita. Virkistysalueita voivat olla esimerkiksi puistot, metsät, rannat ja liikunta-alueet. Lisäksi kaupungin kiinteistöjen yhteydessä olevat leikkipuistot ovat kuntalaisten käytössä iltaisin ja viikonloppuisin.

Kuntalaisilla on oikeus osallistua asuinympäristöönsä koskeviin asioihin. Yleensä tämä tarkoittaa palautteen antamista tai osallistumista alueiden kehittämiseen. Teknisellä toimella on käytössä Buildercom BEM palvelu, minkä kautta kuntalaiset voivat ilmoittaa sähköisesti katujen, katuvalojen, kaupungin rakennusten, puistojen, leikkipaikkojen ja liikuntapaikkojen häiriöistä ja vioista sekä antaa muuta palautetta. Kuntalaisten palaute on tärkeää, jotta epäkohdat voidaan huomioida yleisten alueiden kunnossapidossa. Kaupunki pyrkii ottamaan palautteen huomioon ja suorittamaan tarvittavat toimet, jotta alueet pysyvät turvallisina ja viihtyisinä.

3. SIDOSRYHMIEN OSALLISTAMINEN

3.1 Kirjastot

Kirjastojen toiminnassa noudatetaan lakia yleisistä kirjastoista (2016), jonka tavoitteena on muun muassa edistää aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjaston tehtäviin kuuluu esimerkiksi tarjota tiloja kansalaistoimintaan ja edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjastot ovat siten aktiivisia toimijoita kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollistamisessa. Kirjastoissa esimerkiksi järjestetään kuntalaisille erilaisia tapahtumia ja toimintaa. Lisäksi kirjastojen ilmoitustauluilla viestitään ajankohtaisista kuntalaisia koskevista asioista. Kirjastoissa pääsee myös täyttämään kuntalaisille suunnattuja kaupungin kyselyitä.

Akaan kaupunginkirjasto osallistuu Etelä-Pirkanmaan kirjastojen yhteiseen hankkeeseen "Yhteisiä pitkospuita demokratiatyöhön – arjen kokeiluja Etelä-Pirkanmaan kirjastoissa", jossa kokeillaan erilaisia demokratiatyön menetelmiä kirjastoissa. Hankkeen tarkoituksena on löytää alueen kirjastoille käyttökelpoisia tapoja toteuttaa kirjastolain kirjausta demokratian edistämiseksi. Hankkeen aikana jokaisessa kirjastossa on lokakuun 2025 loppuun mennessä 1-2 erilaista tapahtumaa asiakkaille. Lisäksi hankkeessa tehdään menetelmätarjotin, josta tulevaisuudessa valitaan toteutettavia ideoita. Toteutettavat tapahtumat valitaan pitkälti sen mukaan, millaista toimintaa hankkeen tekemässä asiakaskyselyssä toivottiin kirjastoilta.

3.2 Kulttuuri ja taide

Kaupunki tarjoaa kuntalaisille ja vierailijoille paljon erilaisia kulttuurielämyksiä, kuten museoita ja tapahtumia. Valkeakosken musiikki- ja tanssiopisto antaa akaalaisille nuorille mahdollisuuden musiikin laajan perusopetuksen oppimäärään opiskeluun.

Akaan kulttuuripalvelut edistää tasapuolisesti kaupungin eri kulttuuritoimijoiden elinvoimaisuutta ja koordinoi sekä tuottaa kaupungin omia tilaisuuksia. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa osaltaan kaupungin maakunnallisista sekä valtakunnallisista projekteista, hankkeista ja yhteistyökuvioista. Akaassa toimii lisäksi kulttuuriryöryryhmä, joka on kaupungin ja kulttuurijärjestöjen yhteinen toimielin, jonka tehtävänä on kehittää kulttuuritoimintaa ja aktivoida kansalaisjärjestöjä.

Koko kulttuuripalveluiden toiminta perustuu vahvasti yhdessä tekemiselle ja yhteiskehittämiselle. Akaan vahva kolmannen sektorin toimijoiden verkosto on tärkeä osa elävää kulttuurikenttää. Akaan strategiaan tavoitteisiin on kirjattu, että Akaassa tehdään vuoden aikana kulttuurisuunnitelma, jossa määritellään kulttuuripalveluiden toiminnan suuntaviivoja. Suunnitelma on tarkoitus tehdä vahvasti kuntalaisia ja erilaisia kulttuuritoimijoita kuullen.

3.3 Liikuntapalvelut

Kaupunki tarjoaa kuntalaisille monipuolisia liikuntamahdollisuuksia sekä sisätiloissa, että ulkona. Kuntalaisilla on mahdollisuus käyttää erilaisia liikuntatiloja ja lainata liikuntavälineitä. Kaupunki järjestää myös ohjattua liikuntaa. Lisäksi kaupunki tukee ja tekee yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja seurojen kanssa.

Seuratoimijoiden osallisuutta vahvistamaan on luotu seuraparlamentti-verkosto, jonka tarkoituksena on edistää Akaan kaupungin ja akaalaisten urheiluseurojen välistä yhteistyötä ja lisätä vuoropuhelua toimijoiden välillä. Isompana tavoitteena on edistää ja lisätä kuntalaisten liikkumista. Seuratoimijat ovat keskeinen yhteistyötaho liikuntapalveluille ja heitä osallistetaan seuraparlamentin lisäksi laajemmin myös erilaisten kyselyiden kautta. Seuraparlamentin säännöllisissä tapaamisissa käsitellään liikuntapalveluiden ajankohtaisia asioita yhdessä seurojen avainhenkilöiden kanssa. Seuraparlamentissa sekä erilaisissa palveluita koskevissa kyselyissä päästään vaikuttamaan liikuntapalveluiden toiminnan sisältöön ja resurssien kohdentamiseen.

Liikuntapalvelut tukevat kuntalaisten osallisuutta esimerkiksi liikuntaneuvonnan avulla, jossa kuntalaista voidaan tukea liikunnan aloittamisessa tai liikunnan lisäämisessä arkeen. Kaupunki tarjoaa kuntalaisille lisäksi kuntosaliohjausta monitoimihallilla.

Akaassa on käytössä eläkeläisten kuntopassi, jonka tavoitteena on edistää ikääntyneiden liikkumista ja toimintakykyä. Erityisryhmiin kuuluvia henkilöitä osallistetaan

liikuntapalveluihin esimerkiksi liikuntapassin avulla. 1.1.2025 alkaen akaalaisilla pitkäaikaissairailta, liikuntarajoitteisilla ja vammaisilla henkilöillä on mahdollisuus hakea käyttöönsä erityisliikuntakortti, jolla on mahdollisuus käyttää kaupungin kuntosaleja sekä mahdollisuus osallistua liikuntapalveluiden ohjattuihin liikuntaryhmiin. Lisäksi kaupungilla toimii vertaisohjaajia, jotka voivat toimia iäkkäiden seurana ja tukena liikuntaharrastuksen parissa.

Ohjatuista liikuntaryhmistä kerätään palautekyselyt ryhmiin osallistuvilta aina syys- ja kevätkausien jälkeen. Palautekysely järjestetään myös polkupyöräsuunnistuksesta. Kyselyiden avulla pyritään kehittämään ohjatun liikunnan palvelutarjotinta sekä liikuntapalveluiden toimintaa vastaamaan yhä enemmän kuntalaisten tarpeita ja toiveita.

Isompien hankintojen yhteydessä kuntalaisilta kysytään myös toiveita ja palautteita hankintaan liittyen. Esimerkiksi kuntosalilaitteiden uusimisesta tehtiin kysely, jossa kuntalaiset saivat kertoa näkemyksensä niistä laitteista, jotka heidän mielestään tulisi uusia.

3.4 Lasten ja perheiden osallisuus

Lasten, nuorten ja perheiden osallisuus on huomioitava etenkin opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa. Oppilaitokset viestivät huoltajille sekä ikätasosta riippuen oppilaalle itselleen esimerkiksi Wilman kautta ja vanhempainilloissa. Wilman kautta lähetetään koteihin täytettäväksi myös kaupungin kyselyitä. Yleisistä asioista viestitään soveltuvien osin myös sosiaalisen median kanavissa sekä kaupungin internet-sivuilla.

Oppilaitokset osallistavat huoltajia ja oppilaita, sekä toisinaan myös muita kiinnostuneita erilaisissa tapahtumissa, kuten koulun juhlissa ja kodin ja koulun -päivässä. Kohdennetumpaa osallistumista toteutetaan esimerkiksi Yläkouluun siirtymis -palavereissa ja vertaissovittelussa. Oppilaille tarjotaan omaehtoista osallistumista oppilaitoksen toimintaan oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnalla.

Varhaiskasvatuspalveluissa huoltajien ja päiväkotien väliseen viestintään ja lapsikohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien suunnitteluun ja kirjaamiseen käytetään Vesseli Daisy -järjestelmää. Huoltajille tarjotaan mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin erilaisten kyselyiden ja tilaisuuksien avulla. Huoltajille ja muille lasten tärkeille ihmisille järjestetään juhlia, aamu- ja iltapäiväkahvitilaisuuksia sekä muita osallisuutta mahdollistavia tilaisuuksia, kuten vanhempainiltoja. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatusta koskevaan päätöksentekoon mm. kuntalaiskuulemisten ja asiakaskyselyiden kautta. Varhaiskasvatussyksiköissä mahdollistetaan huoltajien omaehtoisten vanhempaintoimikuntien kokoontuminen ja toimiminen.

Vuoden 2025 aikana otetaan käyttöön huoltajien raatityöskentely osana osallistamisen vahvistamista sekä varhaiskasvatus- että opetuspalveluissa. Tavoitteena on, että vapaaehtoisista huoltajista koostuva raati tutustuu johonkin päätöksenteossa etenevään asiaan (esim. rakennushankkeen tarveselvitys tai opetussuunnitelmamuutos), ja antaa siitä oman lausuntonsa huoltajien näkökulmasta katsottuna.

Sivistystoimen palveluiden lisäksi monet muutkin kaupungilla käsittelyssä olevat asiat vaikuttavat lapsiin ja nuoriin. Kaupungilla on käytössä ennakkovaikutusten arviointi, jonka avulla voidaan arvioida päätöksen vaikutuksia muun muassa lapsiin ja nuoriin. Päätösten mahdollisia vaikutuksia pyritään arvioimaan jo siinä vaiheessa, kun asioita vasta valmistellaan. Näin päätöksenteon tukena on mahdollisimman kattavasti tietoa siitä, miten eri vaihtoehdot voivat vaikuttaa lapsiin ja nuoriin.

3.5 Nuorten osallisuus

Nuorisopalveluiden kaikissa työmuodoissa (perusnuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja ja Ohjaamo) tehdään nuorten kanssa osallisuustyötä. Perusnuorisotyössä nuoret osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja saavat vaikuttaa muun muassa tiloille hankittaviin välineisiin. Nuorten kanssa harjoitellaan demokratiatyöskentelyä. Nuorille pidetään erilaisia kyselyitä toiminnasta. Etsivässä nuorisotyössä nuorten osallistaminen kuuluu olennaisena osana kaikkeen nuorten kanssa tehtävään työhön, niin yksilö- kuin ryhmänohjaamiseen. Ohjaamossa ja perusnuorisotyössä kerätään jatkuvaa asiakaspalautetta (palautelaatikot tiloilla ja kouluilla).

Nuorisotyössä toimii nuorten kehittäjätiimi, joka suunnittelee ja kehittää nuorten näköisiä palveluita yhdessä nuorisopalvelujen henkilöstön kanssa, jotta nuoret saavat äänensä kuuluviin. Kehittäjätiimissä voi vaikuttaa matalalla kynnyksellä. Nuorisopalveluiden ohjauksessa toimii nuorisovaltuusto. Nuorisovaltuustossa nuoret harjoittelevat kunnallista päätöksentekoa ja vaikuttamista.

3.6 Ikäihmiset ja erityisryhmät

Ikäihmiset ja erityisryhmät ovat merkittävä väestöryhmä kaupungin palveluiden käyttäjinä. Monet ikäihmiset ja erityisryhmiin kuuluvat tarvitsevat erityistä tukea ja huomioimista voidakseen osallistua kaupungin toimintaan. Erityistarpeet voivat liittyä esimerkiksi toimintaympäristön esteettömyyteen ja palveluiden saavutettavuuteen. Kaupungin toimipisteet ja tapahtumat on pyritty mahdollisuuksien mukaan järjestämään siten, että niissä huomioidaan liikuntarajoitteiset ja aistivammaiset henkilöt. Osaan kaupungin kiinteistöistä on esimerkiksi asennettu pyörätuolilla kuljettavia rampeja sekä induktiosilmukoita. Kaupungin toimitilojen ja tapahtumien esteettömyyteen liittyviä haasteita pyritään edelleen tunnistamaan ja ratkaisemaan käytettävissä olevien resurssien mukaan.

Kaupungin internet-sivut on pyritty luomaan saavutettavasti. Näin sivuilla olevia tekstejä voi lukea esimerkiksi ruudunlukulaitteella. Tekstit on pyritty kirjoittamaan selkokielellä ja välttämään kapulakieltä. Internet-sivujen sisältöjä pyritään edelleen muuttamaan entistä saavutettavammiksi.

3.7 Yrittäjät

Kaupungin yrittäjät huomioidaan erityisesti kaupungin elinkeino- ja työllisyyspalveluissa, jotka järjestävät palveluja yrityksille. Palveluihin kuuluvat yritysneuvonta, ohjaus sekä opastus, avustaminen yrityksen perustamisessa, omistajavaihdokseen liittyvät palvelut sekä tonttien ja toimitilojen järjestäminen. Yrittäjien apuna ovat myös Pirkanmaan Yrityskummit sekä alueen elinkeino- ja työllisyys Hankkeet.

Elinkeinopalvelut järjestävät paikallisille yrittäjille sidosryhmätilaisuuksia sekä toteuttavat aktiivista yhteistyötä alueen yrittäjäjärjestöjen kanssa.

3.8 Yhdistykset ja seurat

Yhdistykset ja seurat ovat kaupungin rinnalla merkittäviä toimijoita kuntalaisten arjessa. Kaupunki pyrkii toimimaan eri tavoin yhdessä yhdistysten ja seurojen kanssa, ja edesauttamaan niiden toimintaedellytyksiä, käytettävissä olevien resurssien rajoissa. Kaupunki esimerkiksi osoittaa tiloja yhdistysten ja seurojen käyttöön, sekä tukee niitä rahallisesti avustushakujen kautta.

Kaupunki järjestää puolivuositain yhdistysilloja, joihin on kutsuttu kaikki kunnan alueella toimivat kolmannen sektorin toimijat. Yhdistysilloissa on etukäteen sovittu teema, josta kaupungin edustajat pitävät puheenvuoroja. Tilaisuudessa on myös mahdollisuus luoda yhteyksiä ja keskustella yhteisistä asioista.

Edellä mainittujen lisäksi kaupunki tekee tarpeen mukaan yhteistyötä myös monien muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi seurakunnan, hyvinvointialueen ja työllisyysalueen, sekä muiden alueellisten ja kansallisten toimijoiden kanssa toimitaan tilanteen mukaan yhteistyössä ja tiiviissä vuoropuhelussa.

4. PÄÄTÖKSENTEKO

4.1 Muodollinen vaikuttaminen

Muodollisella vaikuttamisella viitataan kunnan viralliseen päätöksentekoprosessiin osallistumiseen. Päätöksentekoon voi osallistua eri tavoin. Merkittävimmät muodollisen vaikuttamisen keinot ovat äänestäminen sekä ehdolle asettuminen kuntavaaleissa. Kuntalaisten vaaleilla valitsevat edustajat muodostavat kaupungille valtuuston, kaupunginhallituksen, lautakuntia sekä muita toimielimiä. Kukin toimielin päättää sille kuntalaissa ja kaupungin hallintosäännössä osoitetuista asioista.

Kuntalainen voi lähettää kaupungille kuntalaisaloitteen haluamastaan teemasta. Kaupungilla on velvollisuus ilmoittaa aloitteen tekijälle toimista, joihin aloite on johtanut. Aloitteen voi toimittaa kirjallisena suoraan kaupungille, tai vaihtoehtoisesti aloitteen voi tehdä kuntalaisaloite.fi -palvelussa, jossa myös muut sivuston käyttäjät voivat seurata ja kannattaa tehtyjä aloitteita. Tarkemmat ohjeet kuntalaisaloitteiden tekemiseen löytyvät kaupungin internet-sivuilta.

Kuntalaisella on halutessaan oikeus hakea moniin kaupungin tekemiin päätöksiin muutosta. Jokaisen päätöksen yhteydessä julkaistaan muutoksenhakuohje, jossa ilmoitetaan, saako päätökseen hakea muutosta. Mikäli päätökseen saa hakea muutosta, ohjeessa kerrotaan myös, miten se tulee tehdä ja missä ajassa. Mikäli tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta, on kaupungin ilmoitettava tähän syy muutoksenhakuohjeessa. Yleensä syy tähän niin kutsuttuun muutoksenhakukieltoon on se, että päätös on vasta asian valmistelua, eikä vielä lopullinen asiasta tehtävä päätös. Tällöin asiasta tehdään myöhemmin lopullinen päätös, johon kuntalainen voi hakea muutosta.

4.2 Päätöksenteon seuraaminen

Kaupungin päätöksenteon seuraaminen vahvistaa kuntalaisten tieto-osallisuutta. Kuntalaisten on tärkeää tietää, millaisia päätöksiä kaupunki on tehnyt ja miten niihin voi tarvittaessa hakea muutosta. Kaupunki julkaisee valtuuston, kaupunginhallituksen ja lautakuntien esityslistat ja pöytäkirjat, sekä viranhaltijoiden tekemät julkiset päätökset kaupungin internet-sivuilla. Mikäli toimielimen päätös on salainen, siitä julkaistaan internet-sivuille otsikko, sekä tieto siitä millä perusteella päätös on salattu.

Toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksissä on mainittu, kuka päätöksen on valmistellut, eli keneltä kuntalainen voi halutessaan pyytää lisätietoja päätettävänä olevasta asiasta. Tieto löytyy päätöksen asiaselostuksen jälkeen. Olemalla suoraan yhteydessä päätöksen valmistelleeseen viranhaltijaan, kuntalainen voi varmistua siitä, että saa asiantuntevimman avun kyseiseen päätökseen liittyvissä asioissa.

Toimielimen esittelijä laatii toimielimelle esitettävän päätösehdotuksen. Päätösehdotukseen liittyvät kysymykset voi osoittaa toimielimen esittelijälle, joka on kaupunginhallituksen osalta kaupunginjohtaja ja lautakuntien osalta toimialajohtaja. Elinvoimalautakunnassa toimii lisäksi toisena esittelijänä toimialajohtajan rinnalla rakennustarkastaja.

Kuntalaisille viestitään mahdollisuuksien mukaan myös valmistelussa olevista asioista. Joidenkin asioiden valmistelu on turvattava siten, ettei siitä viestitä vielä valmisteluvaiheessa julkisuuteen. Käsittelyssä olevista asioista kuitenkin kerrotaan aina heti kun se on mahdollista asian luonne huomioiden. Internet-sivuilla olevan päätösten julkaisupalvelun lisäksi tärkeistä päätöksistä tiedotetaan myös kaupungin internet-sivujen etusivulla ja sosiaalisen median kanavissa. Tarpeen mukaan kaupunki on myös yhteydessä paikallislehteen ja alueen muihin medioihin.

4.3 Vaikuttamistoimielimet

Akaan kaupungissa toimii kolme lakisääteistä vaikuttamistoimielintä eli vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto. Kaupungilla valmistelussa olevia asioita viedään vaikuttamistoimielinten käsittelyyn, jolloin he voivat antaa asiasta lausuntonsa. Vaikuttamistoimielimille on myönnetty aloiteoikeus, eli ne voivat laatia kokouksissaan haluamansa aloitteen, joka lähetetään päätösvaltaiselle toimielimelle käsiteltäväksi. Nuorisovaltuuston jäsenille on lisäksi myönnetty läsnäolo- ja puheoikeus lautakuntien, kaupunginhallituksen sekä valtuuston kokouksiin. 1.6.2025 alkaen vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus valtuuston kokouksissa.

Edellä mainittujen muodollisten vaikuttamiskeinojen lisäksi, vaikuttamistoimielimet ovat myös muilla tavoin aktiivisia toimijoita. Vaikuttamistoimielimet esimerkiksi järjestävät erilaisia tapahtumia, ottavat osaa kampanjoihin, osallistuvat alueellisiin ja kansallisiin tapahtumiin, sekä keräävät ja välittävät tietoa esimerkiksi kyselyiden avulla.

5. VASTUUNJAKO JA ARVIOINTI

5.1 Kuka sidosryhmiä osallistaa?

Osallistaminen on koko kaupungin yhteinen asia ja siten sen toteuttamiseen osallistuu omalta osaltaan jokainen työyksikkö. Kukin työntekijä on oman työnsä paras asiantuntija ja osaa siten arvioida tarvetta hyödyntää osallisuuden menetelmiä omassa työssään. Eri työtehtävät eroavat toisistaan siinä, miten niihin voi ja pitää sisällyttää osallistamista. Jokaisessa työtehtävässä tehdään vähintäänkin arvio siitä, kenelle siitä pitää viestiä tai ketä osallistaa. Yksiköiden esihenkilöt toimivat osallisuustyössä henkilöstönsä tukena ja toimialajohtajat vastaavat kokonaisuudessaan oman toimialansa osallisuustyöstä.

Osallisuustyötä ohjaa kaupunginhallitus tämän osallisuussuunnitelman kautta. Tämä asiakirja ohjaa työyksiköitä pohtimaan osallisuutta omassa toiminnassaan ja toteuttamaan eri osallistamistapoja omaan työhönsä tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaupungin

johtoryhmä antaa tarvittaessa lisäohjeistusta kuntalaisten ja muiden sidosryhmien osallistamiseksi.

5.2 Osallisuuden arviointi ja seuranta

Osallisuussuunnitelman pohjana toimivat kaupungin strategia ja siinä hyväksytyt kaupungin toiminnan arvot. Siten osallisuussuunnitelman seuranta ja arviointi on kytketty kaupungin strategian arviointiin. Osallisuussuunnitelmaa arvioitaessa pohditaan samalla mahdollista tarvetta asiakirjan päivittämiselle.

LIITE 1. OSALLISTUMISEN MUISTILISTA

Tässä asiakirjassa kuvattiin niitä keinoja, joiden avulla kaupunki pyrkii tarjoamaan kuntalaisille ja muille sidosryhmille mahdollisuuden osallistua kaupungin toimintaan ja sen kehittämiseen. Lopuksi kokoamme vielä kuntalaiselle osallistumisen muistilistan, johon on tiivistetysti koottu niitä kanavia, joita aktiivisesti seuraamalla kuntalainen saa kattavan kuvan kaupungin ajankohtaisista asioista ja tapahtumista.

Kaupungin internet-sivut

Kaupungin tärkein viestintäkanava on internet-sivut. Etusivun ajankohtaista –osiossa julkaistaan kaupungin ajankohtaisia uutisia. Osiossa julkaistaan myös uutisartikkeleita tärkeistä päätöksistä. Lisäksi etusivulta löytyy tapahtumakalenteri, josta voi selata tulevia tapahtumia.

Kaupungin sivujen kautta pääsee tarvittaessa täyttämään myös palautelomakkeen tai vikailmoituksen.

Kaupungin sivuilta löytyvässä Tweb-palvelussa julkaistaan toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat, sekä viranhaltijapäätökset. Lisäksi Tweb-palvelusta löytyvät kaupungin viralliset kuulutukset.

Kaupungin internet-sivut löytyvät osoitteesta www.aka.fi.

Kuulutukset

Kaupungin viralliset kuulutukset julkaistaan kaupungin internet-sivuilta löytyvässä Tweb-palvelussa. Kuulutukset koskevat kuntalaisten kannalta merkittäviä virallisia asioita, esimerkiksi valtuuston kokouksia, vaaleja ja julkipanoja. Kuulutuksista ilmoitetaan tarvittaessa myös paikallislehdessä sekä kaupungin sisäisillä näytöillä (kirjastot, VYK, Toijalan monitoimihalli, hyvinvointikeskus).

Kaupungin sosiaalisen median kanavat

Kaupungin sosiaalisen median kanavissa tiedotetaan hallituksen ja valtuuston päätöksistä sekä muista tärkeistä päätöksistä. Lisäksi some-kanavilta löytyy tietoa kaupungin järjestämistä tapahtumista, sekä muista ajankohtaisista asioista.

Kaupungin some-kanavat löytyvät Facebookista, Instagramista, Youtubesta ja LinkedInista. Osalla kaupungin yksiköistä ja muista toimijoista on myös omia some-kanavia. Ota seurantaan esimerkiksi nuorisovaltuuston ja Akaan lukion some-tilit!

Kyselyt

Käynnissä olevista kyselyistä viestitään mahdollisimman laajasti kaupungin internet-sivuilla, kaupungin sosiaalisen median kanavissa sekä kaupungin sisäisillä näytöillä. Tarpeen mukaan kyselyistä ilmoitetaan paikallislehdessä ja erilaisissa some-ryhmissä.

Erilaisissa toritapahtumissa voi osallistua käynnissä oleviin kyselyihin ja antaa palautetta kaupungille. Kyselyitä on usein mahdollista täyttää myös paperisena kaupungin kirjastoissa.

Yhteydenotto

Mikäli et löydä etsimääsi tietoa kaupungin viestintäkanavista, voit aina olla yhteydessä suoraan kaupunkiin. Kaupungin internet-sivuilta löydät sisäisen puhelinluettelon, josta voit etsiä henkilöstön yhteystietoja. Vaihtoehtoisesti voit soittaa kaupungin vaihteeseen, josta sinut ohjataan eteenpäin.

Kaupungin neuvonnassa voit asioida kaupunkia koskevissa asioissa. Tarvittaessa neuvonta ohjaa sinut oikean yksikön tai työntekijän luokse.

Vaihde: puh. (03) 569 1120

Kaupungin neuvonnan käyntiosoite: Sirkesalontie 3, 37800 AKAA. (Osoitteeseen ei saa postittaa kirjepostia). Neuvonta on avoinna maanantaista perjantaihin klo 9-15.

Kaupungin henkilöstön sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@akaa.fi.

Kaupungin oppilaitosten henkilökunnan sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@edu.akaa.fi.

LÄHTEET

Alueidenkäyttölaki 132/1999

Kuntalaki 410/2015

Laiho Ulla-Maija, Päivi Kurikka ja Elina Laamanen (2000). Kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien toteutuminen kunnissa. Teoksessa Kuntajohtamisen ja demokratian käytännöt 1997-2000. Acta nro 125. Suomen Kuntaliitto.

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016

Piipponen Sirkka-Liisa ja Pekola-Sjöblom Marianne (2019). Osallistaako kunta, osallistuko kuntalainen? Kuntaliiton julkaisuja 3/2019.

Sisäministeriön päätös osallisuushankkeen asettamisesta 27.2.1997

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024). Osallisuuden edistäminen. Saatavilla: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>

Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle kansalaisten suoran osallistumisen kehittämisestä. VNS 3/2002.